د. ئازاد حەمە شەریف

"سەگوەڕ"ی موکری و "کاروان و سەگوەڕ"ی مەم:

شۆڕش لە دوو گۆشەنیگای جیاوە

موکری نووسەری "سەگوەڕ" جگە لەوەی کە لە ژیانی ڕۆژانەی خۆیدا بەکەسێکی یاخی دژ بە هەموو جۆرە سیستەم و کۆت و بەندێک ناسراوە، ماوەیەکی زۆریش لە شاخ بووە و لە پاڵ پێشمەرگەدا خەباتی کردووە.

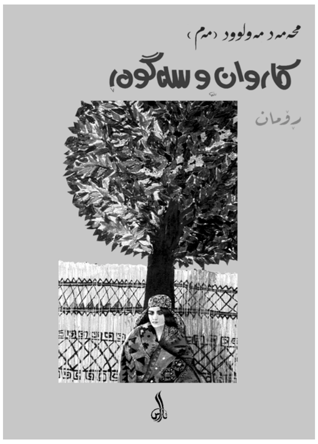

مەم"ی نووسەری "کاروان و سەگوەڕ"یش هەر لەسەرەتای ژیانیەوە ئەندامی کۆمەڵەی "هیوا" بووە و تا کۆتایی ژیانیشی نووسەرێکی خاوەن هەڵوێستی کوردایەتی بوو.

شـۆڕش یـان گـەندەشــۆڕش، بەرخـودان یان چۆکدادان، کـۆڵنـەدان یان بەزین، کـرۆکی هـەردوو رۆمـانۆکـەکـەی سـەرەوەن. هـەردوو رۆمـانۆکـە لە لایـەن دوو چیرۆکنووسـی گـەورەی گـەلەکـەمـان نووسـراون. هـەردووکیشـیان راسـتـەوخـۆ ئەزموونی شـۆڕش کاری تێ کـردوون و پێوەندی راسـتـەوخـۆشـیـان بە شـۆڕش و سـەرانی شـۆڕشـەکـانی کوردەوە هـەبووە. مـوکـری نووسـەری "سـەگـوەڕ" جگە لەوەی کـە لـە ژیانی رۆژانەی خـۆیدا بـەکـەسـێکی یاخـی دژ بە هـەموو جـۆرە سیسـتـەم و کـۆت و بەندێک ناسـراوە، ماوەیەکی زۆریش لـە شـاخ بووە و لە پاڵ پێـشـمـەرگـەدا خـەباتی کـردووە. ئەمـەش وای لێ کـردووە کـە زۆر وردەکـارانـە لە ناوەوەی شـۆڕش و ناخـی شـۆڕشـگێڕان رابمێنێت. "مـەم"ی نووسـەری "کـاروان و سـەگوەڕ"یش هـەر لەسـەرەتای ژیانیـەوە ئەندامـی کـۆمـەڵەی "هـیـوا" بووە و تـا کـۆتـایی ژیانیـشـی نووسـەرێکی خاوەن هەڵوێستی کوردایەتی بوو.

لە هـەمـوو شـۆڕش و سـەرهـەڵدانێکی دنیـاشـدا، لە پاڵ رەوایی کـێشـە و دۆزی مـیللەت، هـەزاران کـەسـی خـۆفرۆش و خـایەن و بازرگـان خـۆیان دەخـزێننە پاڵ شـۆڕش بەمـەبەسـتی خـزمـەتکردنی بـەرژەوەندی تایبـەتی یان خـزمـەتکردنی دوژمـنان و تێکدانـی شـۆڕش و زۆرجارانیش هـەرئەوانن دەبنە سەرکردە و رابەری شـۆڕش و لێپرسـراوی پایەبەرز. بۆیە لە زۆربەی شـۆڕشـەکانی سـەدەی بیستـەمدا کـەسـانی دڵسۆز و نیشتمانپـەروەری راستەقینە لە ئەنجامی بینینی کـەموکوڕییە زۆر و زەبەنـدەکانی ناو کـاروانی شـۆڕش و رێگەی خـەبات و بەهەڵەدابردنی ئاراسـتـەی شـۆڕش و شـۆڕشـگێڕایەتی، ئەوان ساتێک لە سـاتەکانی ژیانیـان تووشـی نائومێدی و ورە رووخان دێن و جاریش وایە هـەربەیەکجاری دەست لە ژیان دەشـۆن و رەشـبـینی بـەرچاویان تاریک دەکـات و نەفرەت لـە شـۆڕش و هـەمـوو ئەو بیـروباوەڕانەش دەکـەن کـە سـاڵانێک بووە قـوربانییان لە پێناوی داوە. بەکورتی شـۆڕش لەلای ئەوان هێندە قێزەوەن دەبێت و لە هەموو مانا جوانە مرۆڤانەکەی دەشـۆرێت و دەبێتە "سـەگوەڕ".

بەپێـچـەوانەشـەوە، سـەرباری ئەو هـەمـوو لایەنە خـراپانەی کـە لەناو شـۆڕشـدا دەبینرێن و ئەو هـەمـوو کێشـە و تـەنـگ و چەڵەمـانەی لەسـەرەوە باسـمـان کـردن، زۆربەی شـۆڕشـگێڕانی راسـتـەقـینـە لەپێناو بیروباوەڕەکانیان ئازایانـە گـیـانیـان بەخشـیوە و لـەجیـاتی بەزین و ورە رووخان ئەوان ئەوپەڕی بڕواقایمی و ورەبەرزییان نواندووە و تا دواچرکەی ژیانیان بڕوایان بە دۆزی رەوای گـەلەکەیان لەق نەبووە و کێشـەی شۆڕش و خـایەنانی ناو شـۆڕشـیش لەلای ئەوان وەکـو مـەسـەلەی "کـاروان و سـەگـوەڕ"ە، چونکە ئەوان بڕوایـان وابووە کـە شـۆڕش کاروانێکی درێژخایەنە و کاروانیش بێ سەگوەڕ مەحاڵە.

هەردوو رۆماننووس بەحوکمی پاشخانی سیاسییان باس لە کێشەی شۆڕشی نوێی گەلەکەمان دەکەن. بەڵام هەریەکەیان لە گۆشەنیگایەکی جیاواز و پێچەوانەوە. ئەوەی راستی بێت، **رۆمانۆکەی "کاروان و سەگوەڕ"ی محەمەد مەولوود مەم وەڵامی نۆڤلێتی "سەگوەڕ"ی موکرییە.** وەک روون و ئاشکرایە لەلای هەمووماڤ، "سەگوەڕ"ی موکری لە گەرمەی شەڕی بەرخودانی میللەتەکەمان بەرانبەر بە دوژمنانی عەرەبی فاشیستی لە ناوچەی رزگارکراودا، لە "ناوزەنگ" لە ساڵی ١٩٨٢دا بڵاو کراوەتەوە. "کاروان و سەگوەڕ"ی "مەم"یش لەماوەی کەمتر لە دوو ساڵێک دوای "سەگوەڕ"ی موکری نووسراوە. بەڵگەش بۆ ئەم قسەیە ئەوەیە کاتێک لە ساڵی "١٩٨٤" کە بۆ یەکەمجار مەمم ناسی، **مەم لە ماڵی خۆی بەئامادەبوونی "سەباح رەنجدەر" باسی ئەو کتێبەی خۆی بۆ کردم و پێی گوتم کە "من وەڵامی "سەگوەڕ"ەکەی موکریم بە رۆمانێک داوەتەوە بە ناوی "کاروان و سەگوەڕ".** هەروا گوتیشی کە "هەموو رستە و دەستەواژە وردە رووخێنەکانی "سەگوەڕ" ی "موکری"م بەبێ هەڵاوێردن خستووەتە بەر باری سەرنج و لێکۆڵینەوەی ورد و پێچەوانەی یەکە بەیەکەیان را و هەڵوێستی خۆمم لە ناو رۆمانەکەی خۆمدا هێناوەتەوە".

دیاربوو "مەم" زۆر رای لەو بیرۆکانە نەبوو کە لەو نۆڤلێتەی "موکری"دا بوو و دەیگوت "نابێ نووسەر لە بارودۆخی ناسک و تەنگی ئاوادا شۆڕشەکەی بە "سەگوەڕ" تێ بگات چونکە ئەوە بەجۆرێک لە جۆرەکان هەر لە خزمەتی دوژمن دەکەوێتەوە". هەروا دەیگوت "شۆڕش کاروانە و کاروانیش بێ سەگوەڕ نابێت." بەهەرحاڵ داوای رۆمانۆکەی "کاروان و سەگوەڕ"م لێی کرد بۆ ئەوەی بیخوێنمەوە، بەڵام ئەو پێی نەدام. وەڵامیشی ئەوە بوو "لە رووی ئەخلاقییەوە

"رۆمانۆکەی "کاروان و سەگوەڕ" ی محەمەد مەولوود مەم وەڵامی نۆڤلێتی "سەگوەڕ" ی موکرییە"

"مەم لە ماڵی خۆی بەئامادەبوونی "سەباح رەنجدەر" باسی ئەو کتێبەی خۆی بۆ کردم و پێی گوتم کە "من وەڵامی "سەگوەڕ" ەکەی موکری-م بە رۆمانێک داوەتەوە بە ناوی "کاروان و سەگوەڕ"."

پێم باشە تا موکری نەیخوێنێتەوە، کەس نەیبینێت."

ئەوەی راستی بێت، پاڵەوانی هەردوو رۆمانۆکە هەمان کەسایەتین. ئەویش کەسێکی هەژاری خەڵکی شاری گڕ و خەمە و هەردووکیشیان سەر بەچینی ژێرەوەی کۆمەڵ و بێ ناو و ناونیشانن. هەردوو پاڵەوانیش خاوەن بیروباوەڕی نەتەوایەتی قووڵن و تا بڵێی مرۆڤی ئازا و بەجەرگن. هەردووکیشیان نەک تەنیا خۆیان بگرە بنەماڵە و خۆشەویستەکانیشیان بوونەتە سووتووی رێگەی ملنەدان بۆ دەسەلاتە دیکتاتۆریەکانی رژێمەکانی پێشوو.

موکری

بەلام پاڵەوانی "سەگوەڕ" دوای ئەزموونێکی دووردرێژ لەناو دوو شۆڕشی یەک بەدوای یەکدا و دوای بینینی سەدان کارەساتی جەرگبڕ کە بەسەر خۆی و خوشک و باوک و دایک و هاوەڵ و هاوڕێیانی رێگەی خەباتیدا هاتووە، گەیشتووەتە ئەو بڕوایەی کە چونکە زۆرێک لە سەرکردەکانی شۆڕشی کورد کەسانی خۆپەرست و نادڵسۆز و بەرژەوەندیخواز بووینە، بۆیە شۆڕشی کورد مایەپووچ بووە و ئەوەی کەسانی شۆڕشگێڕ ئەنجامیان داوە و گیانیان لە پێناویدا بەخت کردووە شتێکی بێ ئەنجام و بێ مانا و مرۆڤ خەڵەتێن بووە و سەرکردەکان بۆ بەرژەوەندی خۆیان هەزاران رۆڵەی نازداری ئەم میللەتەیان بەکوشت داوە وەکو "دڵشاد" ی جوانەمەرگ و دایکیشی یان "ئازاد و شێرزاد" ی برای یەکتری کە یەک بەدوای یەکەوە لە کونی زیندان بەدەستی بەعسییە فاشیستەکان لە سێدارە دەدرێن. هەر ئەمەشە وا لە پاڵەوانی "سەگوەڕ" ی موکری دەکات کە لە دوا چرکەساتەکانی ژیانی خۆیدا بگاتە ئەو بڕوایەی ئەوەی ئەوان پێی هەڵخەڵەتاون بەناوی "شۆڕش" تەنها و تەنها "سەگوەڕ" بووە و سەگوەڕیش هیچی لێ ناکەوێتەوە جگە لە نائومێدی و ماڵوێرانی. هەربۆیەش

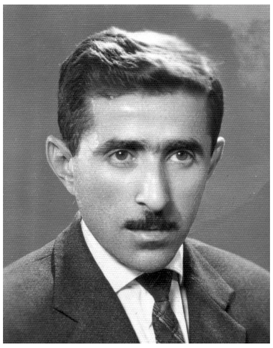

مەم

پاڵەوانە بەزیوەکەی ئەو ڕۆمانۆکەیە بەهەموو توانای خۆیەوە دەیەوێت نامەیەک ئاراستەی نەوەی دوارۆژ بکات لە ڕێگەی نەخشاندنی وشەی "سەگوەڕ" لەسەر دیواری ئەو کونجەی زیندان کە ئەو چاوەڕوانی لە سێدەرانی تیدا دەکات. ئەم پەیامەشی هێندە لەلا پیرۆزە کە هەموو هێزی خۆی بۆ تەواوکردنی خستووەتە گەڕ. پیرۆزی ئەم پەیامە لەلای ئەو لەبەر ئەوەیە چونکە ئەو دەیەوێت چیتر نەوەی دوارۆژ نەبنە سووتووی هەندێک لەو سەرکردە ناپاکانە و جارێکی تر بەقسەی بریقەداری فیشالاویان فریو نەخۆن.

بێگومان، هەر لە خت و خۆڕایی نییە کە موکری شۆڕشێکی گەورە و گرانی پەنجا ساڵەی بە "سەگوەڕ" ناساندووە چونکە هەندێک لەوانە بەناوی پیرۆزی کوردایەتییەوە شۆڕشی کوردیان بەلاڕێدا بردووە – ئەو شۆڕشەی کە میللەتێکی بەشخوراوی وەکو کورد زیاتر لە نیو سەدە بۆی تێکۆشاوە و قوربانی زۆر و زەبەندی بۆ داوە وای لێ کراوە کە شایەنی وشەی "سەگوەڕ" پتر نەبێت. هەڵبەتە هۆکارە سەرەکییەکانی ناساندنی شۆڕشێکی زل و زەبەلاح بە "سەگوەڕ"ێکی قێزەوەن زۆرن. لەمانە: "شەڕی براکوژی و عەشیرەتبازی" و عەقڵی خێڵپەرستی و ڕێگرتن لە "مرۆڤە ڕۆشنبیرەکانی" ناوەوە و دەرەوەی شۆڕش و رابەرایەتیکردنی خەڵکی رەش و رووت و شۆڕشگێڕ لەلایەن "سکرابە سیاسییەکانی پێشوو" و "رەفتاری ئاغایەتی" ناو شۆڕش و بەرزکردنەوەی "دروشمی بریقەداری کاڵفام خلەتێن" و روخساری "بزەئامێزی چاپلووسی"و بەگرتندانی رۆشنبیرانی رەخنەگر لە ڕێگەی راپۆرت نووسین و دەزگا هاوبەشیە سیخوڕیەکانی شۆڕش و دژەشۆڕش "سەگوەڕ، ل : ٥٩ – ٧٤". جا کاتێک "شۆڕشێک؟" بە "سەگوەڕ" دەچووێنرێت ئەمە ئەوپەڕی ریسواکردن و پەردە لە رووهەڵماڵینی راستییە پەردەپۆشکراوەکانە بەناوی پیرۆزی کوردایەتی و شۆڕشگێڕایەتی. ئەم پێکچواندنەش لەلایەن کەسایەتییە خۆفرۆشەوە نەکراوە، بەڵکو لەلایەن ئەو پاڵەوانە بەجەرگە گیان بەخشەوە کراوە کە لە کونی زیندانی دوژمناندایە و تەنیا چەند کاتژمێرێکی کەمی ماوە بۆ لە سێدارەدان. ئەمەش ئەوەمان بۆ دەردەخات کە ئەو کەسایەتییەکی تا ئەوپەڕەکەی شۆڕشگێڕ بووە و تا دواچرکەساتی ژیانی خۆی لە پێناو ئەو مەسەلەیەدا بەخت کردووە!!

هەڵبەتە ئێستا موکری وەڵامی خۆی بۆ هەموو ئەو قسانەی ناو رۆمانۆکەکەی پێیە، ئەگەرچی کاتی خۆی کە ئەو رۆمانۆکەی لە چیادا بڵاوکردەوە گران بوو وەڵامێکی باوەڕپێهێنی بێ مشتومڕی پەیدا بکردایە. چونکە ئەوسا خەڵکی بەگشتی بە هیچ جۆرێک ئامادە نەبوون قسەی خراپ لە بارەی شۆڕش و شۆڕشگێڕانەوە بکەن، بەڵام دوای

گرتنەدەستی دەسەڵات لەهەموو شۆڕشێکدا کەموکورییەکان هێندە زۆر دەبن کە بەئاسانی پاساو بۆ ئەم قسانەی موکری لە دەمی گەوجترین کەسیش دەبیسترێت.

هەر ئەودەمەی بوو کە "مەم" ی دڵسۆز و کوردپەروەر بەهەموو توانای خۆیەوە دەیویست بەهەرشێوەیەک بێت بەرپەرچی قسە و گوفتارەکانی ناو "سەگوەڕ" بداتەوە، چونکە ساڵانی هەشتاکان دوژمن لەهەموو لایەکەوە تەنگی بەکورد هەڵچنیبوو و کوردقڕان و ئەنفال لە بەرنامەی ئەو دوژمنە خوێنخۆرەدا بەڕوونی بەدی دەکرا. "مەم" یش وەکو مرۆڤێکی نەتەوەپەرستی کورد هەرکەسێک لە ڕووی ڕژێم بوەستابایەوە بە پیرۆزی دەزانی ئەگەر ئەو کەسە تاوانبار و ناپاکیش بووایە. "مەم" هەر لەو ڕوانگەیەشەوە دەیڕوانییە شۆڕش. واتە "مەم" لە دەرەوە تەنیا لە قەپێلکی شۆڕش ڕاماوە و ئەگەر خەوش و کەم وکوڕیشی دیبێت چاوی خۆی لێ نووقاندبوو چونکە دوژمن ئەوسا نەک تەنیا دوژمنی شۆڕشگێڕان بوو بەڵکو دوژمنی سەرجەم میللەتی کورد بوو. هەربۆیەش کاتێک "سەگوەڕ"ی موکری خوێندەوە تا سەر ئێسقان برینداربوو و کارێکی هێندە قووڵی لە دڵ و دەروونی کردبوو کە دڵی بەنووسینی نامەیەک یان وەڵامێکی ئاسایی دانەدەکەوت.

سەرەنجام "مەم"بڕیاری خۆی دابوو کە هەر دەبێت بەرۆمانۆکەیەک ڕووی دووەمی شۆڕش و مرۆڤی شۆڕشگێڕی کورد پیشانی خوێنەران و دۆست و دوژمن بدات کە بەتەواوی پێچەوانەی قسە و بیروباوەڕ و هەڵسوکەوتی پاڵەوانەکەی "سەگوەڕ" ی موکری بێت. ئەمەش تەنیا و تەنیا بۆ نووسەرێکی وەکو "مەم" لە ڕێگەی وەرگرتن و بەنموونە هێنانەوەی دێر بەدێر و ڕستە بەڕستەی ڕۆمانۆکەکەی موکری نەبێت بەهیچ شێوەیەکی تر مەیسەر نەدەبوو. جا "مەم" دەستی کرد بەکارکردن لەسەر سەرجەم وشە و ڕستە و بیرۆکەکان. بەڵام لەناو هەر ڕستەیەک یان بیرۆکەیەکدا ئەو پێچەوانەی ئەوەی موکری دەسەلماند.

بەمەبەستی بەهێزترکردنی پێگەی شۆڕش و بیری شۆڕشگێڕایەتی لەناو ڕۆمانۆکەکەیدا، وێڕای ئاوەژووکردنەوەی قسەکانی ناو "سەگوەڕ" بەتەواوی یان بەوشە و دەستەواژەیەک، "مەم" لێرە و لەوێی ڕۆمانۆکەکەیدا ڕووداوی پاڵپشت و کەسایەتی سەرباری خزاندووەتە ناو ڕۆمانۆکەکەی خۆی کە لە "سەگوەڕ"ی موکریدا بوونیان نییە. دەیان بیرۆکە و ڕستە و دەربڕینی پڕ بیری شۆڕشگێرایەتی و لێکدانەوەی هزری هێناوەتەوە تاوەکو باوەڕ بەخوێنەر بهێنێت کە دەکرێت شۆڕش لە چەندین گۆشەنیگاوە سەیر بکرێت و بە چەندین جۆر لێک بدرێتەوە. هەروا دەیەویست ئەوەش بۆ هەموو لایەک دەربخات کە ڕەوتی شۆڕشەکانی

دنیاش هەروا بووە و ژیان و شارستانی مرۆڤ بە هەمان ڕێچکەدا ڕۆیشتووە و لەم دونیایەدا شتێک نییە بەتەواوی باش یان بەتەواوی خراپ، تەنیا چۆنیەتی بەکارهێنانیانە لەلایەن مرۆڤەوە وا دەکات ئەو شتە چاک یان خراپ بکەوێتەوە. هەر بۆیەش سەرەتای ڕۆمانۆکەکەی بەو جۆرە دەست پێ دەکات:

"ئامێر و کەرەستەی دروستکردن و ئاوەدانکردنەوە هەر ئەو ئامێر و کەرەستەیەن، کە ڕووخاندن و وێرانکاریشیان پێ دەکرێ... ئینسان خۆی بۆ چۆنیەیەتی بەکارهێنانیان سەرپشکە. "کاروان و سەگوەڕ، ل ٥"

وێڕای ئەو جۆرە ڕستە و دەستەواژە و وشانە، پاڵەوانی "کاروان و سەگوەڕ" لە دواچرکەساتی ژیانی خۆیدا کە سەرجەمی بۆ شۆڕش و شۆڕشگێڕایەتی تەرخان کردووە چرکەیەکیش چییە پەشیمان نییە لەو ڕێبازەی هەڵی بژاردووە و هەرگیز هەستیش بەوە ناکات کە ژیانی خۆی لەپێناو شتێکی هیچدا بەفیڕۆ داوە. بۆیە دوا پەیام و دوا وشە کە لە دوای خۆی بۆ نەوەکانی دوارۆژ بەجێی دەهێڵێت وشەی "شۆڕشگێڕ" ە نەک "سەگوەڕ" کە ئەمەش درێژەپێدانە بە بیروباوەڕە پتەو و ڕێگە ڕاستەکەی کە لەپێناویدا گیان و سەروماڵی خۆی و بنەماڵە و کەسە ئازیزەکانی خۆی بەخت کردووە. ئەم پەیامەش ڕێک پێچەوانەی پەیامەکەی پاڵەوانی "سەگوەڕ"ی موکرییە.

> "
> " مەم" ی دڵسۆز و کوردپەروەر بەهەموو توانای خۆیەوە دەیویست بەهەرشێوەیەک بێت بەرپەرچی قسە و گوفتارەکانی ناو " سەگوەڕ" بداتەوە، چونکە ساڵانی هەشتاکان دوژمن لەهەموو لایەکەوە تەنگی بەکورد هەڵچنیبوو
> "

دوا قسەمان لەبارەی ڕۆمانۆکەی "کاروان و سەگوەڕ" ئەوەیە ئەگەر "مەم" تا ڕۆژی ئەمڕۆ بمابووایە و لە ڕۆژگاری دوای شۆڕش بژیابووایە و ئەو هەموو تێکەولێکەیەی ڕۆژگاری ئیمڕۆ و سەروژێری زەمانە و ڕاکەراکە و فڕکان فڕکان و گەمەی پاشا و کورسی بدیبووایە، داخۆ هەمان تێڕوانین و هەمان هەڵوێستی ناو ڕۆمانۆکەکەی بەرامبەر بە

شـۆڕش و شـۆڕشگێـڕایـەتی دەبوو یان ئەویش وەکـو "مـوکـرێ" شـۆڕش بە "سـەگـوەڕ" و هەڵسوڕێنەرەکانیشی بە "سکراب سیاسی" تێ دەگەیشت؟

هەمان پرسـیاریش بەجۆرێکی تر ئاراستەی موکری دەکەینەوە : ئاخۆ دوای بینینی ئەو هەمـوو رووداو و گۆڕانە باش و خـراپانەی کـە سـەرەنجـام شـۆڕشی کـورد پێی گـەیشت و دوای ئازادبوونی کـورد لە نیـری دوژمنـان و هاتنـەکـایـەی بارودۆخـێکی وا کـە هەندێ لە دەسـەڵاتداران بازرگانی نەک تەنیا بە شۆڕش و شـۆڕشگێڕان بکەن، بەڵکو بەسـەرجـەم ئەو بنەمایانەی رۆژگارێک بانگەشەیان بۆ دەکرد و پاوانکردنی دەسـەڵات و بەرتەسک کردنەوەی ئازادی تاکە کەس و تێکشکاندنی ناخی کەسایەتی کورد لە پێناو نان و کورسیدا و هێنانە کـایەی ئەو گـەندەڵیـەی ناو جـەرگی کـۆمـەڵگەی کـوردەواری لەناخـەوە داڕزاندووە، داخـۆ موکری ئەگەر رۆمـانێکی تر لە بارەی شـۆڕشی کورد بنووسـێتـەوە هەڵوێسـتی چی و چۆن دەبێت ؟ ئایا هەر وەکو جاران شۆڕش بە "سـەگوەڕ" تێ دەگات یان بەچاوێکی گەشبـینانە یان رەشبـینانە لەم ئەزموونەمان رادەمـێنێت ؟ ئایا چ ناوێک بۆ رۆمانەکەی دەدۆزێتەوە و چ لایەنێکی کۆمەڵگەکەمان دەخاتە بەر نەشتـەری رەخنە؟ ئەمـە پرسـیارێکە موکری دەتوانێت وەڵامی بداتەوە و ئێمەی خوێنەر هیچی لێ نازانین؟

هەولێر ١ تا ٨ /٢٠٠٨/١٢

سەرچاوەکان:
١- موکری، سەگوەڕ، هەولێر: دەزگای چاپ و بلاوکردنەوەی ئاراس، چاپی شەشەم.. ٢٠٠٨,
٢- محـەمـەد مەولـوود "مـەم"، کاروان و سـەگوەڕ، هەولێـر: چاپخـانەی وەزارەتـی پەروەردە، چاپی یەکەم : ٢٠٠٣ "لە بلاوکراوەکانی دەزگای ئاراس"